

PMM

PAPPERSMAGASINET

Medlemstidning för Pappers avd. 68

Nr. 2, maj 1996

ANG. AVTALET OM ALLMÄNNA ANSTÄLLNINGSVILLKOR

Sedan årsskiftet har vi haft ett avtal som skulle ge även arbetare förmåner som tjänstemännen vid Hallsta Pappersbruk haft sedan länge. Avtalet gav oss rätt att förhandla lokalt om att införa förskottssemester även för arbetare, vi skulle kunna få ersättning för det arbete som utförts gratis i alla tider, överlappningstiden m m.

För att slippa billigare undan och åsidosätta avtalets andemening har Holmen Paper i Braviken Vargön och Hallsta erbjudit tjänstemannagrupperna återgång till semester enligt lag. I Braviken och Vargön har tjänstemännen tackat nej till erbjudandet, hur det blir i Hallsta vet jag i skrivande stund inte.

Men bara att erbjuda tjänstemännen detta är ett hån mot arbetarna vid Hallsta Pappersbruk.

FRÅN ÅRSMÖTET 1996

Från och med årsmötet 1996 har avdelning 68 följande styrelse, revisorer och kommittéer:

Ordförande: Johnny Karlson
Vice ordförande: Anders Sjölund
Kassör: Sune Alm
Sekreterare: Lotta Widlund
Studieorganisatör: Roger Berglund
Vice kassör: Urban Wiik
Vice sekreterare: Lennart Svenberg
Ledamot: Krister Jönsson
Ledamot: Patrik Lundberg

Styrelsesuppleanter: Ulla Strandberg
Alexander Gråhs
Torbjörn Jansson

Revisorer: Håkan Lundquist
Björn Törnkvist
Mikael Holmberg

Studiekommittén
Roger Berglund, sammankallande
Lennart Eriksson
Taisto Hautala
Hans Åhman
Anders Sjölund

Kulturkommittén
Sven-Olov Jansson, sammankallande
Roger Berglund
Börje Falkhäll

Informationskommittén
Sune Alm, sammankallande
Hans Åhman
Börje Nordström

Matkommittén
Lennart Svenberg
Sune Alm

Förslagskommittén
Håkan Lundquist
Lennart Svenberg

Ungdomskommittén
Lotta Widlund, sammankallande
Kjetil Eriksen
Catarina Östin
Anders Lidén
Daniel Andersson
Jörn Pedersen

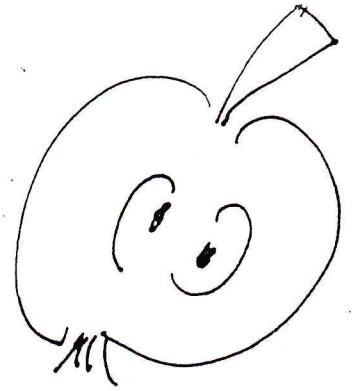
Jämställdhetskommittén
Gert Wiggedal, sammankallande
Agneta Persson

Valberedningen
Taisto Hautala, sammankallande
Hans Åhman
Jan-Olov Jansson
Robert Wahlström

ÄPPLET

INFO-BLAD FRÅN STUDIEKOMMITTÉN

Pappers Grundkurs avslutad

Avdelningens första kurs av Pappers nya grundkurs avslutades med en heldag i Grisslehamn den 2 april.

Kursen som är tänkt att genomföras på 72 timmar kunde under Bernd Schülers ledning klaras av på 64 timmar.

Huruvida denna tid var tillräcklig, och andra synpunkter på grundkursen, undersöks just nu genom en enkät till deltagarna.

Av de synpunkter som hitintills kommit in pekar några av svaren på att tiden för arbetarrörelsens historia, mötesteknik och allmänna gemensamma anställningsvillkor kanske var något kort.

Avslutningsdagen om "fackligt ledarskap" med Ove Ivarsen från LO har så här långt fått mycket beröm, "våldigt bra" och "många tänkvärda funderingar att ta med" är några av synpunkterna.

Någon tycker att man kanske kunde köra en del av kursen i samarbete med någon annan avdelning.

Däremot har kritik riktats mot dålig lokal och att man fick flytta omkring.

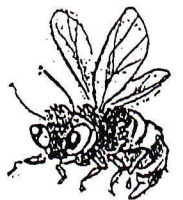
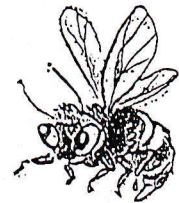
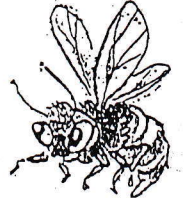
Förhoppningsvis kan vi köra en ny kurs i höst och då ta hänsyn till de synpunkter som kommer fram genom enkäten.

Många som anmälde sig till kursen hösten 1995 fick inte plats på denna kurs, dessa har första "tjing" på nästa kurs.

Till sist - ett stort tack till alla deltagare som visat stort intresse och hög närvaro på kursen. Ett tack också till kursledaren Bernd som, som vanligt, lagt ner ett omfattande arbete för att förbereda och genomföra kursen. Till alla som inte fick chansen denna gång - välkommen i höst!

Studiekommittén/Roger Berglund

PS. Ni som ännu ej skickat in enkäten - glöm inte bort den.

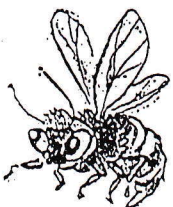

Ang. BAM-utbildning.

Vi har kört ett par kurser i Bättre arbetsmiljö med arbetsledare och skyddsombud. De som hade gått utbildningen under 70-talet och behövde fräska upp minnet. Det blev mycket lyckade kurser, många intressanta ideer växte fram under kursens gång.

T.ex. att cheferna skall medverka på kursen ett par timmar och att arbetsledare och skyddsombud har en träff varje år och tillsammans går igenom frågor om avtal och lagar. Vi fortsätter med nya kurser i höst.

Taisto Hautala

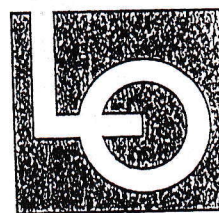

Försäkringsrutan

FÖRSÄKRINGSRÅDGIVARE

Avdelning 68 har ett antal försäkringsrådgivare, som är utbildade för att kunna ge medlemmarna information om våra försäkringar. Om du har några problem kan du vända dig till någon av nedanstående personer så får du hjälp och råd. Du kan också vända dig till oss på expeditionen. Kan vi inte svara dig direkt på dina frågor så skaffar vi fram korrekt information.

Våra försäkringsrådgivare är
Börje Nordström, Hamn Dag
Roine Jansson, Bygg Dag
Pirkko Svarvar-Pelli, PB Dag
Taisto Hautala, Massa Dag
Kent Andersson, ÅKC Skift 5
Gert Wiggedal, PB Dag
Agneta Persson, Vakt Skift 2
Roger Berglund, Hamn Dag
Jan-Olov Jansson, Förråd Dag
Urban Wiik, ÅKC Skift 6
Conny Hedin, Brand Dag.

FACKET FÖRSÄKRAR

Ulrika och Sune på expeditionen.

LATHUND

För er som tycker att det nya sättet att beräkna övertids- och ob-ersättning känns ovant och krångligt, kommer här en "översättning" till procentsatser.

Tänk på att du inte får ob-ersättning samtidigt med övertidsersättning.

(Däremot utgår ob-ersättning samtidigt med övergångsersättning vid skiftbyte i förekommande fall.)

ÖVERTIDSERSÄTTNING

Divisor 95 motsvarar 84,2 %
Divisor 85 motsvarar 106,0 %
Divisor 70 motsvarar 150,0 %
Divisor 50 motsvarar 250,0 %

OB-ERSÄTTNING

Divisor 600 motsvarar 29,2 %
Divisor 270 motsvarar 64,8 %
Divisor 80 motsvarar 118,7 %

ÖVERGÅNGSERSÄTTNING

Divisor 315 motsvarar 55,6 %

Börje Nordström

ARBETETS KVINNOR

KULTUR OCH DEBATTKVÄLL

TISDAG 7 MAJ KL. 19.00
EDEBOSALEN, FOLKETS HUS
HALLSTAVIK

"75 år med kvinnlig rösträtt - blev det som vi tänkt oss?"
En diskussion om jämställdhet i dagens samhälle.

Inledare MONA SAHLIN (s)
Sångartist JEJA SUNDSTRÖM

Från Norrtälje kommun medverkar Margareta Spång,
kommunens jämställdhetsansvarig, från Hallsta Pappersbruk
Jan Zetterman och från Pappers Claes Hellgren, förbunds-
sekreterare.

Debattledare Britt Hultén

Fri entré

VÄLKOMNA!

Jeja Sundström

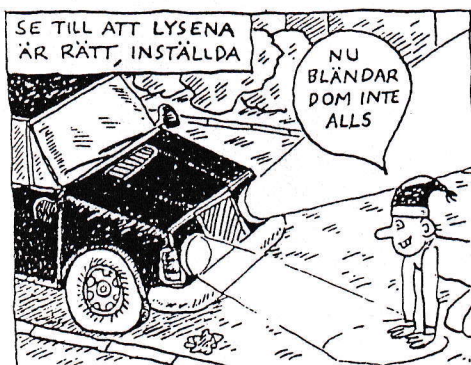
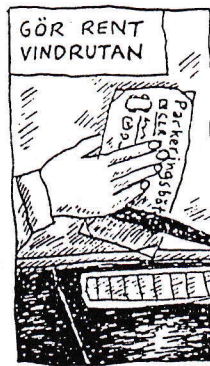

Mona Sahlin debatterar
jämställdhetsfrågor på Fol-
kets hus i Hallstavik.

Den 26 mars besökte Robert Nyberg Hallsta Pappersbruk. Han var här för att medverka på avdelningens årsmöte men hann dessförinnan gå en ordentlig sväng runt bruket. Började på taket av ÅKC och imponerades av fabriken storlek, fortsatte sen från vedplan via barkhus, termon, sliperiet till pappersmaskinerna, magasinen, hamnen och returpappersanläggningen. Robert följde med stort intresse processen och på sackföreningsmötet uttryckte han sin tacksamhet över att fått komma hit - "ni borde alla se fabriken" som han sa.

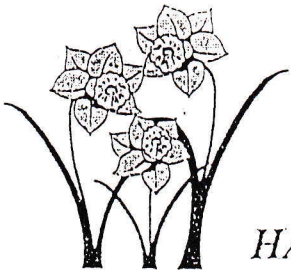
Lill-Nisses Trafikskola

SEDAN BEHÖVER DU BARA REPETERA NÅGRA GRUNDLÄGGANDE TRAFIKREGLER INNAN DU GER DIG IVÄG...

*HALLSTA PAPPERSBRUKS STIPENDIEFOND
eller som den hette från början "olycksfallsfria kassan".*

Fonden som bildades 1955 disponeras av Ledarna och Pappers som tillsätter styrelse och revisorer för att sköta verksamheten. Detta redovisas varje år på vårt årsmöte. Pengarna kommer från riksomfattande tävling i vår bransch som gick ut på att minska antalet olycksfall. Detta ledde till att arbetsgivaren övertalade folk att inte anmäla olycksfall för att då skulle man inte kunna vinna tävlingen.

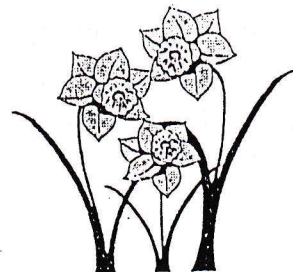
Detta ledde till åtminstone ett livslångt handkapp utan ersättning.

Summan som vi "vann" uppgick till 60 000:-. Avkastningen (räntan) användes tidigare till "studieresor" framförallt i österled. För några år sedan ändrade Ledarna och Avd. 68 reglerna så att pengarna istället skall användas till kulturella aktiviteter.

Ledamöter i fondstyrelsen är Hans Åhman och Börje Falkhäll från Avd. 68 och Ingemar Rybing från Ledarna. Medlemmar i dessa organisationer kan söka bidrag till kulturella aktiviteter av olika slag.

För att kunna få bidrag vill vi ha en beskrivning av aktiviteten vilka som medverkar m m samt en kostnads kalkyl. Skicka ansökan i god tid till oss i styrelsen, ta gärna kontakt med någon av oss för diskutera din idé.

Hans Åhman

UTTALANDE FRÅN LO-DISTRIKTET

UTTALANDE antaget vid LO-distriktet i Stockholms läns årsmöte tisdagen den 16 april 1996

Avveckla kärnkraften när alternativet inte betyder ökad arbetslöshet!

Det råder skarpt läge i landet. Trots ett par år av högkonjunktur är arbetslösheten sammantaget nära 13 procent. Trots stora nedskärningar i de sociala trygghetssystemen går i år statens finanser back med 75 miljarder. Det är därför nödvändigt att vanligt folk och de som fattar beslut om företagens investeringar känner tillit till att vi kan lösa våra ekonomiska problem. LO-distriktet ser med stor tillfredsställelse att regeringen nu avser att prioritera sysselsättningen. För att klara detta måste alla parter i samhället dra åt rätt håll. Industriinvesteringarna har en nyckelroll - inte för att industriproduktion i sig är viktigare än annan verksamhet - utan för att Sverige behöver en tillräcklig industriell bas för att få balans i ekonomin och därmed trygga välfärden.

Regeringens viktigaste uppgift de närmaste åren blir då att visa att Sverige är ett bra investeringsland. Inte genom att vi skall sälja vår arbetskraft billigt och minska våra ambitioner på miljöområdet, utan genom att medverka till att arbetskraftens kompetens ökar och att vi tar tillvara våra naturliga konkurrensfördelar. En av våra viktigaste konkurrensfördelar är att vi kan producera el med små miljöutsläpp och till relativt låg kostnad.

LO-distriktet tar därför kraftigt avstånd från att nu av politiskt taktiska skäl påbörja en kärnkraftsavveckling innan vi har utvecklat ekonomiskt och miljömässigt rimliga alternativ. En förtida avveckling av en reaktor under mandatperioden innebär

- att ett av världens säkraste kärnkraftverk stängs samtidigt som vi har kvar världens farligaste kärnkraftverk - sex jättereaktorer av tjernobytyp - på andra sidan Östersjön,
- att bortfallande elkraft ersätts av dansk kolkraft och eventuellt av rysk kärnkraft,
- att vi får betala ett skadestånd till kraftföretagen på 10-15 miljarder kronor samtidigt som elpriset höjs.

Dessa orimliga konsekvenser innebär ett tydligt budskap till de som skall fatta beslut om investeringar i Sverige eller utomlands: "Sverige nedmonterar en viktig konkurrensfördel - lägg Era investeringar närmare marknaden!"

Sådana antitillväxtbudskap drabbar inte våra stora internationella företags ägare - sådan politik slår i stället hårt mot svensk sysselsättning och välfärd.

LO-distriktet i Stockholms län uppmanar regeringen att i stället använda skadeståndspengarna till utveckling av ny teknik för effektivare energihushållning och nya energikällor - samt bistånd för ökad säkerhet vid ryska och litauiska kärnkraftverk. Sysselsättning, välfärd, miljö och kärnkraftssäkerhet måste väga tyngre än att hålla Centern vid gott humör.

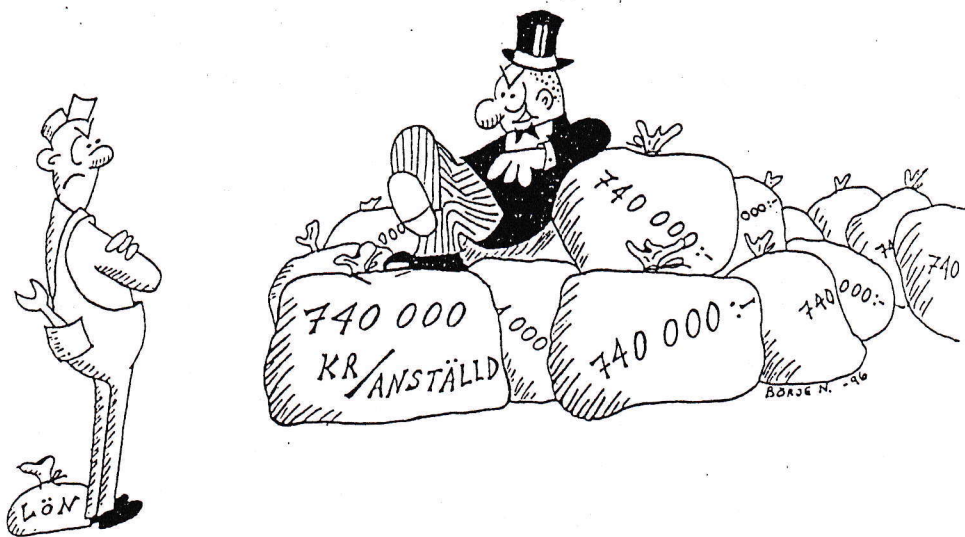
Från kajkanten

Frågan om ett nytt "hamnavtal" verkar att bli en segdragen historia. Bolaget vill som bekant försämra arbetsvillkoren för oss, med bl.a. ökad skyldighet att jobba ob-tid. Detta till sämre betalning än den ob-tid vi gör idag.

Vi är tämligen ointresserade av föreslagna nyordningar. Med ökat antal lastramper, jämnare flöde av bilar och järnvägsvagnar o.s.v., menar vi att utlastningen klaras inom nuvarande arbetstider.

I höst skall det nya ro-ro-fartyget vara klart och börja trafikera Hallstaviks hamn. Till dess ska angränsningsplatserna för färjor vara ombyggda och uppmuddrade. Senare i år ska "Gammelkajen" mellan RP och reningsverket rätas ut och breddas.

Börje Nordström

Ett stort grattis till dig som är anställd vid Hallsta Pappersbruk. Just **DU** jobbade förra året ihop c:a 740.000 kr i vinst till företaget. Totalt 816 miljoner kr.

Men du, glöm inte att sända en tacksamhetens tanke till alla dem som fick lämna bruket för ett par år sedan. Utan deras självuppoftande sorti hade kanske vinsten blivit futtiga 800 miljoner kr.

Nu är det bara att hoppas att en del av vinstpengarna kommer oss anställda till nytta i form av nyinvesteringar (och, via skatter, till en förstärkning av den offentliga sektorn). Men där är vi helt utlämnade till aktieägarnas godtycke.

Sedan urminnes tider förhåller det sig nämligen så att de som bara investerar sin arbetskraft i produktionen, av någon anledning inte har någon reell talan när det gäller hur produktionsöverskottet skall användas. Det är bara den som satsat kapital som tillerkänns äganderätt i företaget.

Varför det skall vara så har ingen någonsin lyckats förklara för mig.

Börje Nordström

Svar till Ake Janzon - PM nr 1/96

Eftersom PappersMagasinet publicerade ditt inlägg utan att jag fick en möjlighet att kommentera detta när det var aktuellt, kommer mitt svar först nu. Du är självfallet i din fulla rätt att tycka vad du vill om mig - det är egentligen inget jag kan eller bör kommentera. Men eftersom ditt inlägg innehåller flera sakfel och dessutom skickats in till PappersMagasinet känner jag ett behov av att göra några tillrättalägganden.

Du skriver "Förhandlingarna svarade på några frågor av medlemmarna och det blev dags att gå till beslut. Då begärde mötessekreteraren ordet ..."

Din skrivning antyder att jag, av någon dunkel anledning, skulle ha avvaktat in i det sista med att kommentera avtalsbudet - så var inte fallet. I själva verket gick det till så att Johnny presenterade vad bolagets bud innebar, under den redovisningen svarade han också på några konkreta frågor från medlemmarna. När Johnny var färdig med sin redovisning lämnade han ordet fritt. En kort tystnad uppstod därefter begärde jag ordet - först av alla. Ytterligare några inlägg följde bl a från mig - sedan gick vi till beslut.

Jag vet inte Ake vad du ser för kladervårt i detta - för mig är det normal mötesdemokrati.

Vidare skriver du "vad jag inte förstår är att en förtroendevald som sitter med i AU och avdelningsstyrelsen inte yttrat sig i dessa instanser utan går tvärs emot sina egna beslut i styrelsen" och att "ingen hade tydligen reserverat sig i styrelsen".

Även här har du missuppfattat situationen. Styrelsen hade inte tagit ställning till bolagets förslag eftersom den sista förhandlingen ägde rum efter det styrelsemöte som föregick avdelningsmötet. På avdelningsmötet sa också ordföranden att "förhandlingskommittén" föreslog att mötet skulle godkänna budet.

Att jag inte skulle ha yttrat mig i styrelsen stämmer heller inte. Jag har ofta (kanske alltför ofta!) synpunkter på än det ena, än det andra. Även på avtalskraven och jag hade flera gånger framfört idén om ett engångsbelopp.

Så över till avtalsrörelsen och det "utopiska engångsbeloppet".

Ake tycker att "årets avtal trots allt blev ganska gott" och "bättre än väntat". Personligen tycker jag att den centrala uppgörelsen var hyfsad men att det lokala påslaget var dåligt.

Kritiken mot det magra lokala påslaget skall riktas mot företagsledningen som inte orkade bjuda till mer. Vår förhandlingskommitté har säkert gjort vad de förmått - vilket jag också sade på fackmötet. Jag trodde heller inte att det skulle gå att åstadkomma någon mer nivåhöjning av lönebudet. Därför föreslog jag att vi skulle acceptera nivån som framförhandlats men att vi istället för en nivåhöjning skulle förhandla vidare om ett engångsbelopp.

Fördelen, för bolaget, med ett engångsbelopp är att det också är en engångskostnad. En höjning av lönenivån är svårare eftersom den kostnaden följer med in i framtiden.

I relation till brukets vinster (1994 ca 240 mkr och 1995 över 700 mkr) ansåg jag, och anser fortfarande, att ett engångsbelopp på 15-20.000 kr är ett anständigt belopp för Hallsta pappersbruk för att visa sin uppskattning över personalens insatser under de senaste åren. En uppskattning som många andra vinstrika företag visat sina anställda - dock inte "vårat" bolag.

Till sist. Eftersom Ake uppenbarligen tycker att man skall begära ordet snabbare än vad jag gjorde på mötet och dessutom (felaktigt) kritiserar mig för tystnad på styrelsemötena är det lite märkligt att du tar upp denna debatt långt efteråt i PappersMagasinet. Själv tycker jag att det hade varit bättre och naturligare att ta upp den här diskussionen på ett fackföreningsmöte.

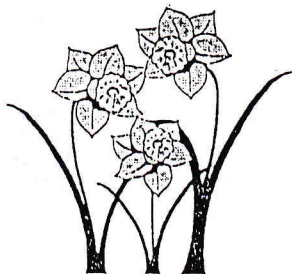
Väl mött på nästa möte!

Bästa hälsningar

Roger Berglund

Notiser

SÅ KAN DU MÄRKA AV STRESS

FYSISKT...

Huvudvärk
Yrsel
Magbesvär
Hjärtklappning
Tryck över bröstet
Torr i munnen
Andnings-
svårigheter
Stickningar
eller värk i
hjärtrakten
Muskelspänningar
Svettning

...PSYKISKT

Nedstämdhet
Irritation
Minnesbrister
Trötthet
Ångest
Apati
Oro,
rastlöshet
Aggressivitet
Sömnproblem
Koncentrations-
svårigheter

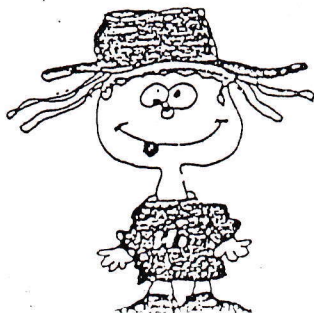
”Den som öppet godtagit en demokratisk likvärdighetsprincip, kan inte sedan efter sitt behag begränsa dess tillämpning till vissa livsområden.”

Ernst Wigforss.

EXPEDITIONEN MEDDELAR

Boken "Barnens första bok finns på avd.-exp för de medlemmar, som har barn födda 1995 eller senare.
Kom och hämta ett ex.!

Ulrika

I LO-tidningen kunde man för någon månad sedan läsa följande intressanta notis.

Om denna dom från arbetsdomstolen får någon konsekvens här i Hallsta vid kommande lokala löneförhandlingar återstår att se.

Intresset från bolagets sida att bjuda till har ju inte varit överdrivet stort.

RB

4 LO-TIDNINGEN

Löneökning ska betalas ut genast

FÖRETAGEN måste omedelbart betala ut den löneökning som arbetsgivarna och facken centralt kommit överens om.

Det slår arbetsdomstolen, AD, fast i en dom som direkt berör 300 anställda vid ABB Assist i Ludvika.

Metall och VI, Sveriges verkstadsindustrier, kom 23 maj förra året överens om ett centralt avtal som gav generella lönehöjningar från och med 1 juni.

Metallklubben i Ludvika har krävt att de centralt avtalade lönehöjningarna ska betalas ut redan på junilönen.

Men arbetsgivarna hänvisade till att de lokala förhandlingarna ännu inte var avslutade. Eftersom de centrala höjningarna måste räknas in i varje företags lokala system tar det tid innan löneförhöjningen kan betalas ut.

Men arbetsdomstolen, AD, accepterar inte den tolkningen utan går helt på Metalls linje.

Skadestånd

Det var väl känt vad det centrala avtalet innehöll och det var även tydligt hur stor höjningen var. Företaget ska därför, enligt AD, betala ut den centrala löneförhöjningen samma månad som den börjar gälla.

AD påpekar också att det inte finns något stöd för arbetsgivarnas tolkning att den nya högre lönen skulle kunna betalas ut först när de lokala förhandlingarna är klara.

ABB Assist får nu betala ett allmänt skadestånd på 30 000 kronor till Metall. (TT) □

SKYDDSMEDDELANDE

Så var det dags igen. I förra numret av Pappersmagasinet redogjordes det kort om olycksfallsstatistik och projekt samt lämnades några rapporter på olycksfall, några med dödlig utgång från andra bruk.

Tyvärr konstaterar jag att även vi själva inte har varit skonade från liknande olyckor dock utan dödlig utgång, dels på egen personal och dels på entreprenörer.

Behöver inte gå in närmare på några specifika fall utan endast uppmana att inte ta några genvägar (risker) utan tänka efter före.

Däremot skall jag lämna en kort rapport från skyddsombudsresorna (2 st) när detta skrivs återstår en resa, så den får ev. rapporteras om i nästa nummer av PM.

Resorna har startat från Hallsta Pappersbruk på söndag den 31/3 och 14/4 kl. 13.00 med buss. Vid 15-tiden har det varit samling i konferanslokalen ombord på M/S Mariella.

Där Arbetarskyddsstyrelsen och Yrkesinspektionen var representerade utav Ragnar Kristensson och Hans Karlsson som också fick inleda konferansen. Konferansens tema var Ansvar, Arbetsgivaransvar och Arbetstagaransvar. Även några nyheter i AML-lagen presenterades, främst samordningsansvaret som har blivit förtydligat, dessutom har ansvaret stramats upp för byggherrar, amälningssplikten för större projekt är borttagen etc, etc. En kort tid ägnades åt CE-märkning.

Dag två presenterade Morgan Holmqvist (Molle) och Gert Wiggedal Hallsta Pappersbruks "stödgrupp" den består dessutom av Kerstin Ekelund, Solveig Persson, Runar Söderberg, Per-Anders Wikström, Göran Niclasson samt Kjell Johansson (Kocken).

Fortsatte sedan med temat Ansvar och grupparbeten utifrån inträffande exempel som Göran Niclasson redgjorde för, vilka ledde till en hel del diskussioner när det gällde vilka som har ansvaret för exempelvis olika åtgärder bl.a. delegering.

Nästa punkt på programmet var att presentera Hallsta Pappersbruks Riktlinjer, dvs. en för oss anpassad intern kontroll.

Dagens avslutades med en guidad busstur i Helsingfors som blev ett uppskattat inslag innan det var dags för M/S Mariella att rikta fören hem mot Sverige igen.

Vad som vi inte hann med på dessa konferanser var, att diskutera olika metoder/riskanalys-modeller och vilket eventuellt utbildningsbehov detta skulle medföra. Men de frågorna är något som vi får arbeta vidare med på "hemmafronten", mer om detta i ett senare nummer.

Detta var en kort resumé av två stycken skyddsombudsresor, som jag dessutom tyckte var mycket trevliga och dessutom ett litet avbrott i den dagliga rutinen. Jag hoppas att det är flera än jag som tycker likadant.

Hans Åhman

Här tjänar alla på sextimmarsdagen

Mindre jobb, samma lön – ändå lönsamt för tryckeriet

På tryckeriet AWJ i Nyköping har arbetstiden förkortats från åtta timmar till sex. Alla är mycket nöjda med nyordningen, men intresset från andra företag är svagt.

Petri Hyttinen, Peter Lundgren och fyra andra tryckare på familjetryckeriet AWJ i Nyköping har gått ner i arbetstid från åtta timmar till sex. De jobbar fem dagar i veckan två och två på morgonskift från klockan sex till tolv, på dagskift från tolv till arton eller på kvällsskift från klockan arton till midnatt. På så vis används tryckeriets två Heidelbergtryckpressar under 18 av dygnets 24 timmar. Ersättning för obekvämt arbetstid och ett särskilt lönetillägg gör att tryckarna tjänar lika mycket som förr, trots att de minskat sin arbetstid. Petri och Peter är enbart nöjda. Arbetstidsförkortningen ger dem mer fritid och på jobbet får de mer gjort.

ALDRIG TUNGT GÅ TILL JOBBET

– Arbetssdagen är så kort att det aldrig känns tungt att gå hit, säger Petri Hyttinen.

Han är ensamstående pappa och får mer tid över till sin lilla dotter och till aktiviteter – ett av hans intressen.

Peter Lundgren är också han småbarnsförälder.

– Tack vare sextimmarsdagen slipper jag vara enbart helgpappa, säger han.

Att arbetsdagen inte längre innehåller lunchrast och att kortpauserna blivit färre stör dem inte. Den förkortade dagen uppväger allt sådant.

MASKINERNA GÅR FÖR FULLT

Tryckeriets VD Hans Molander är också nöjd:

– På det här sättet kan vi använda tryckpressarna ännu mer, men samtidigt förbättra villkoren för de anställda.

Molander har märkt att många har svårt att förstå förde-

Petri Hyttinen trycker allt från tidskrifter till visitkort sex timmar om dagen, men han får lika mycket betalt nu som när han jobbade åtta timmar. För honom är det en gåta varför inte andra företag provar arbetstidsförkortning.

larna med arbetstidsförkortning. Än så länge har AWJ bara besökts av massmedier och av politiker som redan förespråkar arbetstidsförkortning som ett sätt att dela på jobben.

Andra företag verkar inte alls nyfikna.

– De flesta är så fixerade vid 40 timmarsvecka och 8 timmars arbetsdag. Det finns en föreställning om att det bara är att trycka på en knapp så börjar arbetspasset och personalen börjar producera. Så enkelt är det inte, säger Hans Molander.

Han tror att allt fler företag kommer att tvingas sluta mäta arbetstid och i stället mäta det arbete som utförs.

VÄNTAR VID STÄMPELURET

Molander blir beklämd när han ser folk som står och väntar några minuter vid stämpelklockan för att inte stämpla ut för tidigt.

– Vuxna, fria människor som står och väntar på att få gå hem, istället för att gå med en gång när arbetsuppgifterna är avklarade, säger han.

Under 1800-talet trodde man att den tekniska utvecklingen skulle leda till att man i framtiden kunde arbeta mindre och ha mer fritid. Så blev det inte. Istället jobbar de som har arbete lika mycket som tidigare medan andra tvingas gå ut i arbetslöshet.

TROR PÅ ARBETSDENLING

Hans Molander tror att det kan gå att dela på jobben – åtminstone i vissa branscher. Men han säger att det är viktigt att arbetstidsförkortningen får växa fram av sig självt på varje arbetsplats.

– Det vore förödande om förkortningen infördes med lagstiftning och kom som ett brunt kuvert från Stockholm.

Petri Hyttinen begriper inte varför andra företag tvekar inför sextimmarsdagen.

– Jag kan inte komma på några nackdelar med vårt sätt att jobba. Det borde fungera lika bra på många andra ställen också, säger han.

Tryckeriets VD Hans Molander hävdar bestämt att det inte är stämpelklockan som avgör hur mycket som produceras. Han tror att arbetstidsförkortning tyvärr skrämmer många företagare.

TEXT: MATTIAS DAVIOSSON
FOTO: URBAN ORZOLEK

Arbetsmiljöåtaleten halverade på fem år

- Men allt fler riktas mot ägare och VD:ar

Antalet åtal för arbetsmiljöbrottsföretag tenderar att minska. Samtidigt tenderar åtalet att "träffa" allt högre i företagen. Drygt 60 procent ringer nu på VD- och ägarliv, visar Arbetskydds genomgång av arbetsmiljömålen 1995.

För 1995 rapporterades 81 domar och strafförelägganden i arbetsmiljö-mål till yrkesinspektionen, den lägsta siffran på många år.

Arbetsmiljömålen hade en topp 1991, då 117 domar och strafförelägganden rapporterades. Sedan dess har de år för år blivit allt färre och antalet mål är nu det lägsta sedan 1988.

Det är framför allt åtal och strafförelägganden som minskat kraftigt. De har i det närmaste halverats sedan 1991. Även utdömande av vite har minskat i antal de senaste åren, men inte alls i samma utsträckning som åtalet.

Vitena svarade 1995 för 23 domar, eller 28 procent av alla arbetsmiljö-mål. Under flera år har vitena varit tämligen jämnt fördelade mellan offentlig och privat sektor. 1995 rubbades "balansen" så att kommuner-landsting svarade för mindre än en tredjedel, och privat verksamhet för drygt två tredjedelar av vitena. Å andra sidan fick kommuner-landsting bära lejonparten av vitena i kronor

räknat; 575 000 av 782 000 kronor.

I övrigt följer 1995 mönstret från tidigare; åtalet riktas sig framför allt och i ökande grad mot företagets toppskikt. Det är VD, ställföreträdare för aktiebolag, innehavare av firma, delägare i handelsbolag och liknande som åtalas.

Påföljden är penningböter eller måttliga dagsböter. Ungefär två tredjedelar av alla dagsböter ligger i området 30-50 dagsböter.

I tre fall fick de åtalade villkorlig dom plus dagsböter (i ett fall ingick också förskingring i brottet). En person dömdes till skyddstillsyn.

HANS OLOF WIKLUND

Antalet åtalade personer 1995 och utfallet

(siffrorna för 1994 inom parentes)

Åtalade	68 (67)
Frikända	21 (18)
Penningböter max 2 000 kr	7 (9)
Upp till 15 dagsböter	1 (0)
16-30	12 (12)
31-50	17 (22)
51-70	4 (1)
71-90	1 (2)
Mer än 90	1 (0)
Villkorlig dom och böter	3* (3)
Fängelse	1** (0)

* Innefattar även förskingring

** Dömd till skyddstillsyn

Vem åtalades?

(angett i procent av det totala antalet åtalade)

Arbetstagar	6 (3)
Arbetsledare	10 (11)
Plats-, divisions- eller annan högre chef	23 (27)
VD	18 (16)
Ställföreträdare för AB, innehavare av firma etc	43 (43)

Vad grundades åtalet på?

(angett i procent av det totala antalet åtal)

Ej besiktigt/kontrollerat	17 (25)
Saknat tillstånd eller brutit mot förbud/föreläggande	19 (20)
Därav asbesthantering	12 (8)
Brott mot kungörelsen om minderåriga	2 (0)
Ej underrättat om svårare olycksfall/att arbetsplats tagits i bruk	2 (19)
Skydd/instruktioner har saknats/ tagits bort/varit otillräckliga	29 (26)
Varit osämsam, "jobbat fel", ej förvisat sig om etc.	31 (10)

Arbetskydds redovisning och statistik bygger på de arbetsmiljö-mål som avgjorts under 1995 och rapporterats till yrkesinspektionen.

De grupperingar som görs i tabellerna är av naturliga skäl något grovt tillryckade.

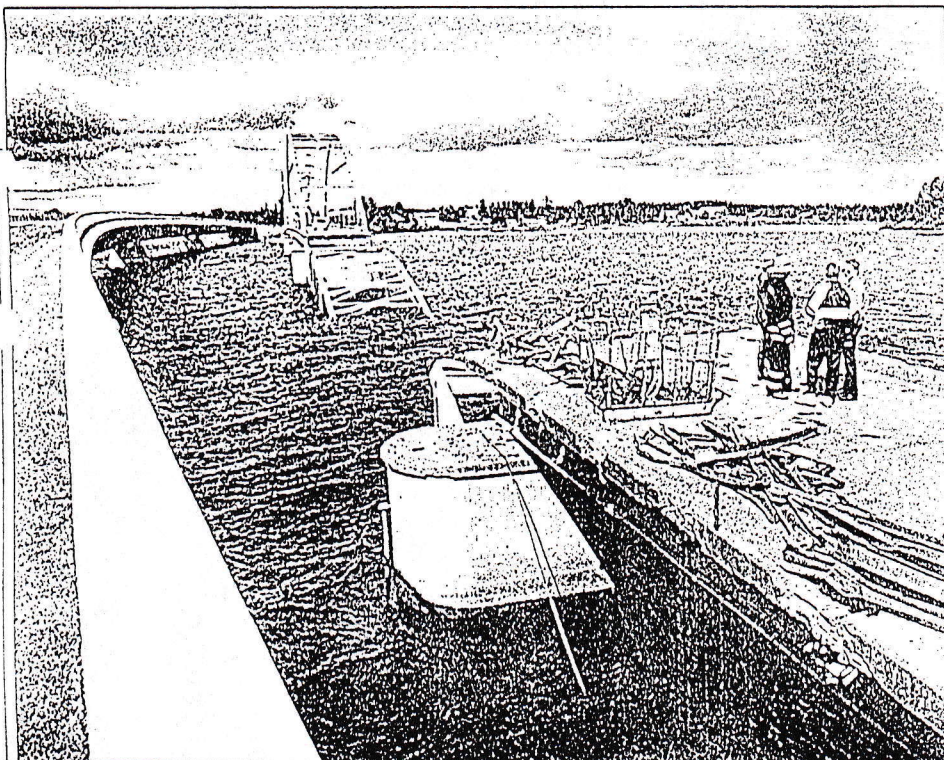

FOTO: HÅKAN NOPSTADIUS

En äldre 200 meter lång stålbro i Hamnerdal skulle rivras. Bron rasade och en anställd dog. Östersunds tingsrätt dömdes under entreprenören till villkorlig dom och hundra dagsböter.

SAMMANDRAG AV 1995 ÅRS DOMAR PÅ NASTA OMSLAG

Här är 1995 års arbetsmiljödomar

Till yrkesinspektionen inkomna domar och strafförelägganden i arbetsmiljömål 1995. I sammandragen anges först vem/vilka som berörs (befattning eller liknande), därefter vad saken gäller (brott mot arbetsmiljölagen, vållande till kroppsskada, utdömmande av vite etc). Händelseförloppet följs av domen (20x50 kr exempelvis betyder 20 dagsböter a 50 kr), vilken domstal som avgett den samt datum och beteckning på domen. Och sist om domen vunnit laga kraft eller är överklagad. I texten används en del förkortningar: AB står för aktiebolag, HIB för handelsbolag, TR betyder tingsrätt, AM Alla gemenskapen och BrB brottsbalken.

● **Platschef, arbetsledare**
Arbetsmiljöbrott (BrB), kroppsskada. Vid strömbelastningsprov i samband med idrifttagning av generator var rollfördelningen mellan projektets aktörer inte klarlagd. Bland annat hade reläskydd anställts utan att kortslutnings-skena anbringats i generatorbrötar-fack. En arbetstare dödades och två skadades svårt av ljusbåge vid kortslutning. 100x270 kr, 80x260 kr. Sollefteå TR 1995-01-09. DB 1. B 150/93. Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Vite utdömdes ej. Länsrätten i Stockholms län, rotel 23. 1995-01-10. Mål Ö 17896-94. Överklagad.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Hanterat asbesthaltigt material utan yrkesinspektionens tillstånd. 40x120 kr. HovR för Västra Sverige, avd 5, rotel 18. 1995-01-12. B 890/94. Laga kraft.

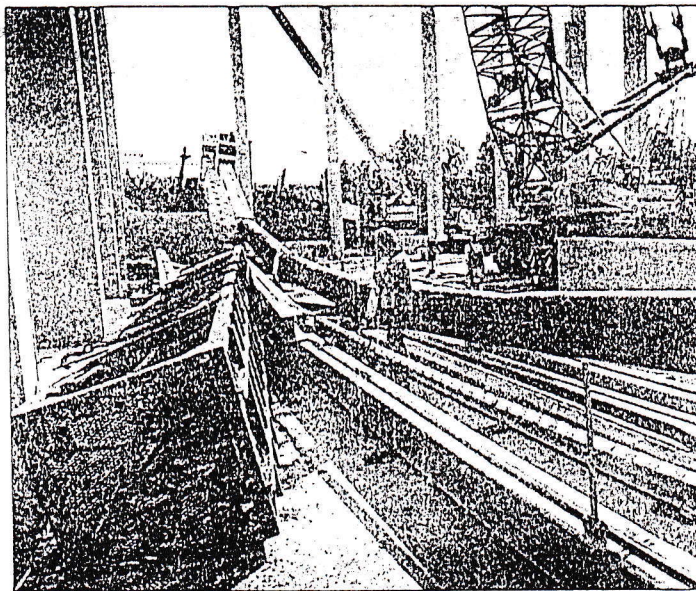
● **Kommun**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Jämkat vite 75 000 kr. Länsrätten i Stockholms län, rotel 42. 1995-01-13. Mål Ö 14436-93. Överklagad.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Hanterat asbesthaltigt material utan yrkesinspektionens tillstånd. Penningböter 500 kr. Stockholms TR, avd 14 A:1. 1995-01-16. DB 25. B 14-5563-94. Laga kraft.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Använde kran med arbetsborg för personlyft som inte var besiktigad och godkänd. 30x30 kr. Luleå AM. 1995-01-17. 2555-32-95. Laga kraft.

● **Delägare i HIB**
Arbetsmiljölagen. Använde kvartshaltigt material vid manuell blåstring. 50x50 kr. Lidköpings TR. 1995-01-19. DB 19. B 472/94. Laga kraft.

● **VD**
Arbetsmiljölagen. Tryckkärl togs i bruk utan att vara besiktigad och godkänt. Penningböter 1 000 kr. Stockholm TR.

Två montörer skadades allvarligt när en mobilkran välte vid ett bygge i Iggesund hösten 1994. Inget åtal väcktes mot arbetsgivaren.

Vållande – eller ej?

Arbetsgivaren ansvarar för otyckan beklomdes olika två instanser

Arbetskydd 11/95

avd 14 A:1. 1995-01-23. DB 77. B 14-7664-94. Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 25 000 kr. Länsrätten i Stockholms län, rotel 21. 1995-01-25. Mål Ö 17729-94. Laga kraft.

● **Ekonomisk förening**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Jämkat vite 10 000 kr. Länsrätten i Stockholms län. 1995-01-26. Mål Ö 3560-94. Överklagad.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Vid arbete på fasadställning var avståndet mellan ställningsplank och vägg så stort att det fanns risk för nedstörtning. Åtalet ogillat. Stockholms TR, avd 14 A:1. 1995-01-30. DB 114. B 14-798-94. Laga kraft.

● **Handelsbolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Jämkat vite 2 000 kr. Länsrätten i Stockholms län, rotel 25. 1995-01-30. Mål Ö 17391-94. Laga kraft.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Överträtt av yrkesinspektionen meddelat förbud. Skyddsutställsyn. Umeå TR. 1995-02-02. DB 67. B 558/94. (Innefattar även påföljd för bland annat grovt rattfylleri.) Laga kraft.

● **Sektionschef, operatör**
Arbetsmiljöbrott (BrB), respektive arbetsmiljölagen. Skyddsanordning hade satts ur funktion utan giltigt skäl. Opera-

törens ena hand fastnade mellan tryckpressens valsar. Åtalet ogillat, påföljdsfritt. Stockholms TR, avd 14 A:1. 1995-02-06. DB 144. B 14-7033-94. Laga kraft.

● **Elektriker**
Kroppsskada. Efter oavslutad elmontagearbete i skolmåltskåp fick isolerad strömförande 380 volts elkabel hänga fritt till nästa dag. Vid städning skadades en personal mycket svårt. Villkorlig dom och 80x120 kr. Kalmar TR. 1995-02-07. DB 88. B 83-95. Laga kraft.

● **Utbildningsledare (konsult)**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Vid utbildning för båtsmanscertifikat föll livbåt från cirka 4 meters höjd. Anordningens spårar fungerade inte på avsett sätt. Tio elever skadades. Åtalet ogillat. Göteborgs TR, avd 6:2. 1995-02-09. DB 99. B 3631-93. Laga kraft.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Tryckkärl togs i bruk utan att vara besiktigad och godkänt. 30x130 kr. Huddinge TR, avd 2. 1995-02-15. DB 177. B 1705-94. Laga kraft.

● **Biträdande produktionschef**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Vid cisternrengöring startade elektriskt driven omrörare, varvid en arbetstare skadades svårt. 40x200 kr. Kristianstads TR. 1995-02-15. DB 89. B 280/94. Laga kraft.

● **Arbetsledare**
Arbetsmiljölagen. Hade inte genomgått utbildning för hantering av asbesthaltigt material. Åtalet ogillat. Sollentuna TR. 1995-02-22. DB 160. B 768-94. Laga kraft.

● **Platschef**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Under arbete med längdjustering av takbjälkar föll en byggnadsarbetare från cirka 4,5 meters höjd och omkom. Skyddsräcke saknades och den rullställning som fanns användes inte. Åtalet ogillat. Sunne TR. 1995-02-23. DB 38. B 268/94. Laga kraft.

● **Restaurangägare**
Kroppsskada. Förregling av skydds Galler till pastamaskin fungerade inte. Operatören halkade på golvet och fastnade därvid med vänster hand i maskinens matarskriv. 60x70 kr. Karlstads TR. 1995-02-23. DB 123. B 46/95. Laga kraft.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Tryckkärl togs i bruk utan att vara besiktigad och godkänt. 30x120 kr. Huddinge AM. 1995-02-27. 0253-00174-95. Laga kraft.

● **Kommun**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 50 000 kr. Länsrätten i Värmlands län, rotel 6. 1995-03-01. Mål 2916-94 E. Laga kraft.

● **Platschef, ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Takarbete bedrevs utan att tillräckligt säker skyddsanordning fanns uppsatt vid takfoten. Plåtslagare föll till marken och dödades. Åtalet ogillat. 50x80 kr. Stockholms TR, avd 14 A:1. 1995-03-06. DB 284. B 14-9960-93. Laga kraft.

● **VD**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Svets- och skärarbete utfördes inomhus utan nödvändig svetsröksuttagning eller personlig

skyddsutrustning. Svetsare skadades av rök. Åtalet ogillat. Stockholms TR, avd 14 A:1. 1995-03-06. DB 293. B 14-5059-94. Laga kraft.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. 40x30 kr. Trelleborgs TR. 1995-03-14. DB 116. B 89/95. Laga kraft.

● **Delägare i HIB**
Arbetsmiljölagen. Använde kvartshaltigt material vid manuell blåstring. 30x200 kr. Lidköpings TR. 1995-03-15. DB 100. B 69/95. Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Jämkat vite 400 kr. Kammarrätten i Göteborg, avd 7. 1995-03-16. Mål 8367-1993. Överklagad.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljöbrott (BrB). PRAO-elev medföljde gaffeltruck, sittande på gallarna. Han gled av när trucken svängde, och kördes över av vänster framhjul. Han skadades svårt. 70x200 kr. Lindsbergs TR. 1995-03-16. DB 66. B 253/94. Laga kraft.

● **Enskild firma**
Utdömmande av vite. Inte utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 5 000 kr. Länsrätten i Stockholms län, rotel 61. 1995-03-21. Mål Ö 1703-95. Överklagad.

● **VD, verkstadschef**
Arbetsmiljöbrott (BrB), arbetsmiljölagen. Kraftöverföringsaxel mellan traktor och sopmaskin hade inte försetts med skydd.

Arbetsstagare fastnade och skadades. Åtalet ogillat (2 st). Lidköpings TR. 1995-03-29. DB 117. B 438/94. Överklagad.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 5 000 kr. Länsrätten i Stockholms län, rotel 61. 1995-03-29. Mål O 19000-94. Laga kraft.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljöbrott (BrB), arbetsmiljölagen. Utförde pumpning av traktordäck i strid mot arbetskyddsstyrelsens föreskrifter. Däcket exploderade varvid arbetsstagaren skadades svårt. 30x30 kr. Sjuhäradshälsbygdens TR. 1995-04-12. DB 149. B 42/95. Laga kraft.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Hanterat asbesthaltigt material utan yrkesinspektionens tillstånd. Penningböter i 200 kr. Örebro AM. 1995-04-28. 1854-491-95. Laga kraft.

● **Delägare i HB**
Arbetsmiljölagen. Tryckkärll togs i bruk utan att vara besiktigat och godkänd. 30x100 kr. Uddevalla TR. 1995-05-03. DB 198. B 132/95. Laga kraft.

● **Kapten, löjtnant, friarik**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Utförde skjutövning på sätt som stred mot militära föreskrifter. Värnpliktig skadades av skott i armen. 60x100 kr, 40x100 kr, åtalet ogillat. Lidköpings TR. 1995-05-09. DB 183. B 388/94. Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 10 000 kr. Länsrätten i Norrbottens län, rotel 6. 1995-05-11. Mål 712-95 E. Laga kraft.

● **VD**
Arbetsmiljölagen. Arbete från fasadställning bedrevs i strid mot yrkesinspektionens förbud. 30x180 kr. Stockholms TR. avd 14 A:1. 1995-05-17. DB 522. B 14-8249-94. Laga kraft.

● **Platschef**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Lät skolelev arbeta på byggställning där en del av skyddsräcket monterats bort. Mitt för öppningen trampade eleven på överhängen till en trall. Trallen gav vika varvid eleven föll fyra vningar och skadades. Åtalet ogillat. Svea HovR, avd 3. 1995-05-19. DB 79. B 1633/94. Laga kraft.

● **Platschef**
Arbetsmiljölagen. Låmnade oriktiga uppgifter i svarsbillett till yrkesinspektionen. 30x140 kr. Stockholms TR. avd 14 A:1. 1995-05-22. DB 542. B 15-10327-93. Överklagad.

● **Entreprenör**
Arbetsmiljölagen. Hanterat asbesthaltigt material utan yrkesinspektionens tillstånd. Saknade föreskriven utbildning. 40x30 kr. Sjuhäradshälsbygdens TR. 1995-06-08. DB 177. B 4/93. Laga kraft.

● **Landsting**
Utdömmande av vite. Inte utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 5 000 kr. Länsrätten i Stockholms län, rotel 23. 1995-06-09. Mål O 6013-95. Överklagad.

● **VD**
Arbetsmiljölagen. Arbetade vid cirkelsåg som saknade skydd och överskydd. Skadade fingertoppar på vänster hand. Penningböter i 1 000 kr. 1995-06-14. DB 92. B 69/94. Laga kraft.

● **Delägare i HB**
Arbetsmiljölagen. Hanterade hårdplastkomponent utan att ha genomgått föreskriven läkarundersökning. Penningböter i 1 000 kr. Eslövs AM. 1995-06-14. 1251-319-95. Laga kraft.

● **Kommun**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 50 000 kr. Kammarrätten i Stockholm, avd 9. 1995-06-19. Mål 2938-1995. Laga kraft.

● **Landsting**
Utdömmande av vite. Inte utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 200 000 kr. Länsrätten i Stockholms län, rotel 26. 1995-06-19. Mål O 6030-95. Överklagad.

● **Regionchef**
Arbetsmiljölagen. Underlät att utan yrkesinspektionens förelagda åtgärder arbetsmiljöundersätta arbetsställen som medförd svårare personskada. Penningböter i 2 000 kr. Gällivare TR. 1995-06-20. DB 188. B 195/95. Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 25 000 kr. Länsrätten i Värmlands län, rotel 6. 1995-09-05. Mål 1492-95 E. Överklagad.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Använde kvarthaltigt material vid manuell torrlästning. 30x30 kr. Malmö TR, rotel 52. 1995-09-06. DB 1672. B 1156-95. Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Jämkat vite 10 000 kr. Länsrätten i Malmöhus län, rotel 16. 1995-09-12. Mål O 1240-95. Laga kraft.

magnetbrytarna till maskinens avskärmningsskydd gått sönder och en förbi-koppling gjorts. Operatören fick vänster pekfinger avklippt. Åtalet ogillat (2 st). Oskarshamns TR. 1995-10-10. DB 176. B 146/94. Laga kraft.

● **Innehavare av firma**
Arbetsmiljölagen. Hanterat asbesthaltigt material utan yrkesinspektionens tillstånd. 40x30 kr. Malmö TR, rotel 33. 1995-10-11. DB 2190. B 11166-95. Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Jämkat vite 5 000 kr. Länsrätten i Östergötlands län, rotel 1. 1995-10-16. Mål 1418-95 E. Laga kraft.

ligt. Livlina användes inte. Två ställningsbyggare föll 19 meter. Den ene omkom och den andre skadades svårt. Åtalet ogillat. Stockholms TR. avd 14 A:1. 1995-10-25. DB 933. B 14-10426-92. Överklagad.

● **Kommun**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Jämkat vite 50 000 kr. Kammarrätten i Stockholm, avd 3. 1995-10-27. Mål 693-1994. Laga kraft.

● **Restaurangägare**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Arbetsstagare tappade hink med varm friteringsolja så att olja stänkte på armar och ben. Tillräckliga instruktioner samt hanterings- och skyddsföreskrifter saknades. 50x60 kr. Hälsoölands TR. 1994-05-24. DB 143. B 67/94. HovR för Nedre Norrland fann ett skäl att meddela förklaringslöst. 1995-10-31. B 313/94. Laga kraft.

● **Avdelningschef, arbetsledare**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Matarkabel till travars hakade fast i uppallad behållare. Då behållaren föll ner klämdes en arbetsstagare så svårt att hon avled. Åtalet ogillat (2st). Skellefteå TR. 1995-11-08. DB 276. B 130-95. Laga kraft.

● **Trädgårdsmästare**
Arbetsmiljölagen. Låmnat oriktig uppgift om användning av kemiska bekämpningsmedel. 30x60 kr. Örnsköldsviks TR. 1995-11-21. DB 203. B 176/95. Laga kraft.

● **Innehavare av firma**
Arbetsmiljölagen. Anlitade minderårig till arbete i strid mot arbetskyddsstyrelsens föreskrifter. Villkor för dom 80x30 kr. Göta HovR, avd 3 rotel 34. 1995-11-22. DB 3179. B 704/95. (Innefattar även påföljd för försörjning.) Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 20 000 kr. Kammarrätten i Stockholm, avd 4. 1995-11-27. Mål 5138-1993. Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 20 000 kr. Länsrätten i Älvsborgs län, rotel 3. 1995-12-01. Mål 3072-95 E. Överklagad.

● **Arbetschef hos entreprenör, underentreprenör (innehavare av firma)**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Byggentreprenör uppdrog åt underentreprenör, som saknade kompetens och erfarenhet för detta, att riva äldre 200 meter lång ställbom. Bron rasade varvid en arbetstagare dödades. Åtalet ogillat, villkorligt dom och 100x30 kr. Östersunds TR, rotel 1. 1995-12-08. DB 56. B 408/93. Laga kraft.

● **Arbetsledare**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Beredskapsarbetare putsade fönster på kommunal förvaltningsbyggnad. Stegen rasade varvid arbetsstagaren föll och skadade båda fötterna. 30x130 kr. Sjuhäradshälsbygdens TR. 1995-12-12. DB 353. B 122/95. Laga kraft.

● **Platschef**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Degavvägare, utrustad med roterande knivar, saknade föreskrivna skydd. Bagierarbetare förlorade fyra fingrar. Åtalet ogillat. Handens TR. 1995-12-18. DB 990. B 1563-95. Laga kraft.

● **Kommun**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Förelagt vite 100 000 kr. Länsrätten i Kopparbergs län, rotel 2. 1995-12-22. Mål O 1633-95. Överklagad.

VD dömd för olycka i excenterpress

Vid årsskiftet 1995 dömdes VD för en olycka i en excenterpress. Olyckan inträffade den 14 december 1994 när en arbetstagare blev inklämd i pressen. VD dömdes till 1000 kr. Överklagad.

Arbetskydd 14/95

Företagare dömd för proaelevs arbetsolycka

En arbetskyddsinspektion har påbjudit ett företag att ta till sig arbetskyddsåtgärder för att förhindra arbetsolyckor. Företaget dömdes till 5000 kr. Överklagad.

Arbetskydd 15/95

Åtalade friades för dödsolycka

En arbetskyddsinspektion har påbjudit ett företag att ta till sig arbetskyddsåtgärder för att förhindra arbetsolyckor. Företaget dömdes till 5000 kr. Överklagad.

● **Delägare i HB**
Arbetsmiljölagen. Årlig expositionsutställning av luftförhållanden vid framställning av esterplast hade inte utförts. 50x100 kr. Uppsala AM. 1995-06-20. 0353-876-95. Laga kraft.

● **Handelsbolag**
Arbetsmiljölagen. Tryckkärll användes i strid mot yrkesinspektionens förbud. Förelagt vite 5 000 kr. Länsrätten i Stockholms län, rotel 42. 1995-06-23. Mål O 8661-94. Laga kraft.

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Bedrev takarbete i strid mot yrkesinspektionens förbud. Jämkat vite 20 000 kr. Kammarrätten i Stockholm, avd 9. 1995-06-28. Mål 638-1995. Laga kraft.

● **Platschef**
Arbetsmiljölagen. Hanterat asbesthaltigt material utan yrkesinspektionens tillstånd. Arbetsstagarna saknade föreskriven utbildning. Penningböter i 1 000 kr. Eslövs AM. 1995-07-07. 1251-370-95. Laga kraft.

● **VD**
Arbetsmiljölagen. Använde byggarbetskran som inte var besiktigad och godkänd. Åtalet ogillat. Hudiksvalls TR. 1995-08-22. DB 150. B 149/95. Laga kraft.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljölagen. Hanterat asbesthaltigt material utan yrkesinspektionens tillstånd. 60x80 kr. Vänersborgs TR. 1995-09-19. DB 180. B 192/95. Laga kraft.

● **Ställföreträdare för AB**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Byggnadsställning saknade tillrädel och säkert fastsatt skyddsräcke. Byggnadsarbetare föll och skadades. 50x120 kr. Göteborgs TR, avd 8:3. 1995-09-25. DB 617. B 3382-95. Laga kraft.

● **Arbetsledare**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Under valsningens arbete lossnade en plåbit och träffade operatören i buken. Så kallad inledare fanns inte på plats framför valsen. 40x230 kr. HovR för Nedre Norrland, avd 3. 1995-09-27. SB 126. B 301/95. Laga kraft.

● **Elektriker**
Fara för annan. Strömförande kabelända lämnades oisolerad. Annan elektriker kom i kontakt med kabeln och ramlade ner från den stegen han använde, dock utan att skadas. 50x120 kr. Kalmar TR. 1995-10-03. DB 588. B 1496-95. Laga kraft.

● **VD**
Arbetsmiljölagen. Använde byggarbetskran som inte var besiktigad och godkänd. 40x80 kr. Norrtälje AM. 1995-10-05. 0255-00255-95. Laga kraft.

● **VD, styrelseledamot**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Förpackningsmaskin användes i produktion trots att

● **Aktiebolag**
Utdömmande av vite. Inte i rätt tid utförd av yrkesinspektionen förelagda åtgärder. Jämkat vite 5 000 kr. Länsrätten i Östergötlands län, rotel 1. 1995-10-16. Mål 2025-95 E. Laga kraft.

● **VD**
Arbetsmiljölagen. Använde tryckkärll som inte var besiktigad och godkänd. 40x230 kr. Luleå TR. 1995-10-19. DB 317. B 695-95. Laga kraft.

● **Yrkeslärare**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Tryckpress hade skadat avskärmningsskydd. Elev kom i kontakt med maskinens valsar varvid ett finger klipptes av. Åtalet ogillat. Stockholms TR, avd 14 A:1. 1995-10-23. DB 921. B 14-3292-94. Laga kraft.

● **VD**
Arbetsmiljöbrott (BrB). Vid ställningsbygge drogs inte kopplingarna åt tillräck-

SAMMANSTÄLLNING:
CHRISTER RAPPE
BEARBETNING:
HANS OLOF WIKLUND

SAF saboterar miljöarbetet!

□ Arbetsgivarna har varit "framgångsrika" när det gäller att angripa och rasera olika delar av arbetsmiljöarbetet: Den senaste attacken från arbetsgivarna handlar bland annat om hygieniska gränsvärden (se Arbetarskydd 5/96). SAF avvisar föreskrifterna om internkontroll och kritiserar arbetarskyddsstyrelsen för det arbete som bedrivs i arbetsgruppen för hygieniska gränsvärden. En grupp som håller uppsikt över de kemiska ämnen som hanteras på våra arbetsplatser, analyserar dem och tar ställning till eventuella gränsvärden eller förbud.

Kan begripa om någon ställer frågan: Vad håller arbetsgivarna egentligen på med? För mig är svaret "solklart": De vill ha bort en rad lagliga arbetsmiljöskydd på arbetsplatserna. De vill helt enkelt bestämma själva, precis som det var förr i världen.

☆☆☆

Jag har arbetat med arbetsmiljöfrågor sedan 1973, och kommer väl ihåg hur det var för 20-25 år sedan. Ett par exempel:

● Reabränsleskandalen. I ett fall arbetade elva metallarbetare med att testa bränslesystem till stridsflygplan i provriggar. De översköldades av flygfotogen när till exempel ventiler gick sönder. Flygfotogen på golvet var normalt; arbetarna exponerades för ångor i stort sett varje dag.

I ett annat fall testades reamotorer av ett 25-tal arbetare. De använde reabränslet MC77. Arbetarna mätte dåligt, hade yrsel, minnessvårigheter och andra i dag kända symptom från lösningsmedel. Hos bolagsläkarna blev de nonchalerade; besvärerna ansågs komma från fritidsaktiviteter, osunt leverne etcetera.

☆☆☆

Detta hände i början av 70-talet då arbetsgivarna hade "makten", inte bara över arbetet utan också över läkarna.

Två bolagsläkare gjorde allt för att blanda bort korten och försvara företaget. De sålde sin heder hellre än att hjälpte de skadade. Till slut vann ändå arbetarna striden, med hjälp av obundna läkare, Metall och LO Rättsskydd. Segern innebar att alla bränslen och lösningsmedel så småningom betraktades som hälsofarliga.

☆☆☆

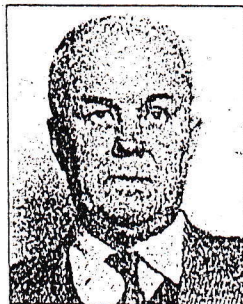
● Asbestskandalen. 1975 avslöjades att åtta metallmedlemmar dött i asbestcancer mesothelium vid dåvarande Nohabs Verkstäder i Trollhättan. Vi inom facket visste inte att asbest kunde framkalla cancer, men arbetsgivarna var informerade via sitt försäkringsbolag AOA (Arbetsgivarernas ömsesidiga ansvarsförsäkringsbolag). De hade informerat om asbestens cancerframkallande egenskaper fem år tidigare, 1970, vid en konferens i Sälen. (Informationen fick inte delges utomstående.) Omkring 170 personer från företagshälsovård och företagsledning deltog i konferensen.

Vad gjorde dessa människor för att stoppa katastrofen? Inget. Avslöjandet sköts upp i fem år; hundratals människor har dött och kommer att dö som en följd av detta.

☆☆☆

Möt denna bakgrund begärde fackföreningsrörelsen i mitten av 70-talet bland annat ett avtal om företagshälsovård. Detta skulle garantera rätten till opartisk företagshälsovård, till gagn för både anställda och företag. Ett sådant avtal träffades också. Av arbetarskyddsstyrelsen krävde vi att en arbetsgrupp för hygieniska gränsvärden skulle bildas, för att förhindra nya skandaler. Fackföreningsrörelsen krävde också obundna forskare på arbetsmiljöområdet. De skulle inte vara beroende av företagets pengar, och därför inrättades Arbetsmiljöfonden.

SAFs strategi är att försöka

Metalls arbetsmiljöombudsman Rolf Åhlberg går till angrepp mot SAF som hotar att hoppa av gränsvärdesgruppen.

backa tillbaka till de förhållanden som rådde i början av 70-talet. Man attackerar allt, som vi så mödosamt byggt upp för att få en vettig intressebalans. Arbetsgivarna tänker nu lämna gränsvärdesgruppen och hoppas att den därmed ska upphöra.

☆☆☆

Som framgår av mina exempel är gränsvärdesgruppen synnerligen viktig. Nu måste vi få ett avgörande: Ska en part genom avhopp och andra trix kunna få ett helt system att braka samman?

Det senaste utspelet från SAF gällde också arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om internkontroll. De ska bort, och ersättas med till intet förpliktande allmänna råd. (Jag har slutat att häpna.)

Att kontrollera produktion och kvalitet medelst ISO 9000 är bra, men att kontrollera att arbetsmiljöreglerna följs går inte för sig, anser SAF. Det är en cynisk inställning. Den gynnar inte Sverige som helhet, och inte heller SAFs medlemmar på sikt.

Jag har ett råd till Harald Frostling och Svenska Arbetsgivareföreningen: Ta ert ansvar, innan det är för sent!

Rolf Åhlberg,

arbetsmiljöombudsman,
Sv Metallindustriarbetsreferbundet

Skröner i maktens korridorer

Jag har ofta skrivarkurser. Tro inte att de går ut på att avslöja författarnas yrkeshemligheter, att lära folk receptet på hur de ska skriva romaner och noveller.

Det finns inga färdiga recept, eftersom ingredienserna för varje människa är unika. Ingen har sett grässtråna böjas på en äng; ingen har känt en annan människas beröring, på exakt samma vis som någon annan. Vad en skrivarkurs handlar om är att ge tips, tumregler, att öva några sätt som kan göra erfarenheterna hos var och en unika.

Och: att våga gå vidare från dessa erfarenheter in i fantasins, fiktionens värld. Därför brukar jag ge mina kursdeltagare i uppgift att skriva en kort historia som börjar med orden: "När jag var barn..." Men de måste ljuga, minst en gång, gärna hur många gånger som helst.

Det visar sig ofta vara svårt. Man är ovan att aldeles medvetet avvika från sanningen, att till och med göra en dygd av att ändra om i tillvarons förutsättningar. Man nästan skäms.

Men det handlar ju inte om att ljuga för att vinna en fördel. Utan den som med alla sinnen i behåll rör sig över gränsen mellan sanning och fantasi, som är klar på var gränsen går, får ju tvärtom lättare att vara ärlig.

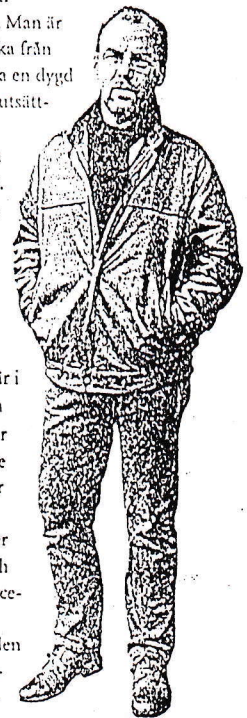
De problematiska diktarna är i stället de okända - okända också för sig själva. Men nog har de sina diktarfestivaler! En av de mera grandiosa på senare år var folkomröstningen om EU. Där försökte ekonomer och politiker blanda oss med hoppets ljus och skaka oss med svärtan i skräckscenariot.

Och före, under och efter den socialdemokratiska partikonferensen i mars, surrade medierena av historieberättare som med gravallvarliga minersisterade på att de talade sant (ett känt grepp hos alla berättare av sköner, från Mark Twain till Piraten).

Tro inte att jag föraktar dessa okända diktare. De är i sin fulla rätt att försöka övertala oss om att deras vision av framtiden är den rätta. Ja-sidans kampanjgeneral Odd Engström har ju tagit konsekvenserna av sin fantasi och blivit yrkesskådespelare. Varje politiker anser det ju vara sin plikt att uppträda i underhållningsprogram.

Men förbannad blir jag på dem som inte erkänner att politik handlar om vad de hoppas och tror och mycket lite om vad de vet. Vad jag irriteras över är ekonomernas löjliga anspråk på att - med siffror och staplar och diagram - försöka göra trovligt att de sysslar med något slags vetenskap, när vi har hela åttiotallets facit på att ekonomer ofta är dummare än tåget.

Låt oss erkänna att vi alla är drömmare. Låt oss ta våra drömmar till hjälp för att göra vår tillvaro säkrare, för bara med fantasins hjälp kan vi se var riskerna finns, och frihetens möjligheter.

KRÖNIKAN

LARS ÅKE AUGUSTSSON
FÖRFATTARE

TANKAR FRÅN FACKFÖRENINGSRÖRELSEN

Ur rättviseutredningens rapport till LO:s 23:e ordinarie kongress 7-12/9 1996

"Den största orättvisan på arbetsplatsen är att vi har för lite att säga till om, vi vill ha självstyrande grupper, vi vill ha mer utbildning och ansvar."

Rättvisegrupp inom Fästighets

"Lagen om anställningsskydd är viktig för att hjälpa 'de små' som inte ska behöva gå med mössan i hand för att ha ett arbete kvar."

Rättvisegrupp

"Facket ska driva utbildningsfrågorna mycket hårdare. Är man över 50 år så struntar företaget att satsa på utbildning. Och hur ska man kunna motivera en anställd för utbildning som jobbat och varit förtryckt i kanske 20 år? Hon kan ju inte längre kommunicera, har inget språk?"

Metallgrupp i Stockholm

"Politikerna borde ut och ta reda på hur arbetet fungerar... alla verkar ha skyggappar... ut i värden med dom och låt dom torka spyor och byta blöjor så kanske det blir ett annat synsätt och en annan värdering av vårt arbete."

Rättvisegrupp inom Kommunal, sydöstra Sverige

"Ingen säger att vi är det. Men man får för sig att man är det. Man är väl dum om man hamnar längst ner? Det måste vara självförnedring att man tänker så om sig själv."

Ung metallarbetare, Västerbotten

"Den viktigaste frågan att ta itu med på arbetsplatsen är att vi gör så mycket som inte är reglerat i avtalet. Arbetet har utvecklats men inte lönen, vi vill ha mer lokala möjligheter till löneförhandling och utveckling."

Rättvisegrupp inom Lantarbetareförbundet

"Man måste få tänka själv och få ta ansvar samt att få känna att man kan påverka arbetet och sin situation."

Arbetslösa Grafiker, Mellansverige

"Det är viktigt att kunna bestämma över sitt arbete, att kunna göra förändringar. Arbetsglädjen blir oerhört stor när man kan påverka och förändra."

Tjejligegrupp i Västerbotten

"Det måste vara glasklart vilka faktorer som ger högre lön, inget utrymme för bedömning och godtycklighet får finnas. Idag kopplas inte löneförhandlingen till förhandlingar om arbetsorganisationen - i framtiden kanske vi kan göra det."

Teärfacklig rättvisegrupp i Norrbotten

"Respekt är inte detsamma som fruktan eller vördnad. Ordet är besläktat med ordet betrakta. Det syftar på förmågan att se människan sådan hon är, att upptäcka hennes individualitet och särprägel."

Erich From: Är människan ond eller god?

